

Vår saksbehandler

Knut Jonassen, kjo@standard.no; Truls Petersen
tpe@standard.no
tlf. 97088101

Klima- og miljødepartementet
postmottak@kld.dep.no

Vår dato
2023-05-12

Vår ref.
Reference

Deres dato
2023-03-31

Deres ref.
23/597-11

Standard Norges innspill til nasjonal oppfølging av det nye, globale rammeverket for naturmangfold

Standard Norge (SN) takker for muligheten til å gi innspill til den nasjonale oppfølgingen av det globale rammeverket for naturmangfold.

Standard Norge arbeider allerede med en rekke temaer der standardisering bidrar til bærekraftig utvikling, særlig knyttet til håndtering av ytre miljø; terrestrisk, limnologisk og marint. Standardene som utvikles er effektive verktøy for lokale og sentrale myndigheter samt FoU-sektoren og næringslivet, enten det er i primær-, sekundær- eller tertiærnæringene. Disse redskapene har gjerne et globalt (ISO), europeisk (CEN) og/eller et nasjonalt (SN) nedslagsfelt, skreddersydd i forhold til eksempelvis «tenk globalt, handle lokalt» (Agenda 21).

Bakteppet for standardiseringen er gjerne kartlagte (makro)trender, eksempelvis forhold til planetens tålegrenser; globale avtaler som Paris-avtalen m/etterfølgende COP-er og arbeidet for å innfri FNs bærekraftsmål; eller regionale/nasjonale lovverk/målsetninger, for eksempel europeisk Grønn giv og norsk strategi for sirkulær økonomi. Håndtert riktig er det fullt mulig å høste synergier mellom delområdene som inngår i arbeidet med å fremme bærekraft, men det er da avgjørende at de ulike verktøyene som utvikles, fungerer sømløst sammen. Her er det muligheter ved standardisering ettersom dokumentene bygges over samme lest og det i standardisering er rutiner for å vise til og hensynta andre dokumenter på tvers av sektorer.

1. De viktigste temaene og virkemidlene i nasjonal oppfølging av naturavtalen

(I) Det er viktig å få på plass et enhetlig begrepsapparat innenfor området naturmangfold, gjerne linket opp gjennom et 1:1-forhold til tilsvarende terminologier på andre språk. Dette vil sikre effektiv kommunikasjon, innbefattet rapportering og hindre grønnvasking – i Norge og på tvers av landegrenser. Slik terminologi kan utvikles som egne terminologistandarder eller som en integrert del av standarder med et annet primært formål, for eksempel metodebeskrivelse for overvåking.

(II) Det er nødvendig å utvikle metoder for måling, kartlegging og overvåking, innbefattet definering av (nøkkel)parametere og indikatorer. Det er behov for både generiske og spesifikke metoder. Metodene skal sikre entydige og sammenlignbare data, mellom ulike områder, over tid og mellom utførende enheter. De spesifikke metodene kan være delt inn etter ulike akser, for eksempel naturtype, medium, habitat, økosystem, næringsvirksomhetstype osv. Videre er det behov for å sette krav til datakvalitet, aggregerbarhet, data- og rapporteringsformater osv.

(III) Det er behov for metodebeskrivelser for restaurering/gjenoppretting av skadd natur, innbefattet redusert naturmangfold. Dette vil ofte dreie seg om spesifikke standarder, gjerne

Vår saksbehandler

Knut Jonassen, kjo@standard.no; Truls Petersen
tpe@standard.no
tlf. 97088101

rettet mot enkelt næringer, særlig primær- og sekundær næringer, eventuelt spesielle naturtyper eller biologiske taksoner m/habitat.

(IV) Det er behov for metoder som hjelper virksomheter (private og offentlige) til å unngå å skade naturmangfoldet som et resultat av egen virksomhet. En del generiske metoder, for eksempel standarder knyttet til miljøledelse, er allerede etablert, men ofte mangler vi mer spesifikke beskrivelser knyttet til naturmangfold som (kritisk) miljøaspekt. En del sektor- eller taksonrettede metoder for å beskytte naturmangfold, for eksempel for å hindre spredning av uønskede arter, er også etablert. Et eksempel er standard metode for å hindre rømming av oppdrettsfisk som kan danne hybrider med lokale stammer (underarter).

(V) Det er viktig med en tilnærming som ivaretar grensesnittet mellom naturmangfold og hhv. sirkulær økonomi, giftfritt miljø og klimaendringer og -tilpasning. Nedbygging, ressursuthenting (m/tilhørende arealbruksendringer), miljøgifter og endret klima er de største truslene mot naturmangfold. Gjennom bevisst å betrakte konsekvenser for naturmangfold når man arbeider med tiltak rettet mot de andre faktorene, kan man oppnå gunstige resultater også for naturmangfoldet. Innenfor standardisering jobbes det etter metoder som sikrer at grensesnittet mellom ulike problemområder blir ivaretatt.

2. Standard Norges mulige bidrag for å innfri de globale målene i naturavtalen

I prinsippet er alle temaene nevnt over egnet for standardisering. Som Norges medlem i ISO og CEN, vil vi kontinuerlig kunne vurdere utvikling av redskaper i form av standarder i forhold til global, regional eller nasjonal relevans. Redskaper i regi av ISO sikre en felles konkretisering og oppfølging gjennom globale, tekniske standarder. CEN ivaretar standardiseringsforespørsler som kommer fra EU-kommisjonen og Standard Norge har også roller opp mot EUs standardiseringsstrategi. SN deltar også i et nordisk standardiseringsnettverk (INSTA) der vi ved behov utvikler standarder sammen med søsterorganisasjonene i Sverige, Finland, Danmark og Island, av og til også de baltiske landene.

Standarder kan være strengt normative eller veiledende, alt etter behov. Ofte brukes de til å konkretisere lover og andre myndighetskrav. Myndighetene setter gjerne grenseverdier mens standarder gir metodene for å påvise hvorvidt grenseverdiene er overholdt. Myndigheter kan i stedet for å utvikle en omfattende kravspesifikasjon ved konkurranseutsetting bruke standarder som henvisningsdokument(er). For mer om sammenhengen mellom lovarbeid og standardisering, se Menon-rapport Nr. 17/2022 – *Henvisning til standarder i norsk regelverk*.

Standarder er kunnskapsbaserte og bygger på nyeste kunnskap og beste praksis. Standarder bidrar til operasjonalisering av forskningsresultater, der (syntesen av) forskningsresultatene og beste praksis gis en form som gjør dem tilgjengelig for brukerne. Standardisering er en effektiv kunnskapsspredning samtidig som at standardene danner basis for videre forskning, utvikling og innovasjon – som igjen fører til at standardene blir vedlikeholdt og revidert etter faste, men fleksible prosedyrer.

Vår saksbehandler

Knut Jonassen, kjo@standard.no; Truls Petersen
tpe@standard.no
tlf. 97088101

Standardisering kan omfatte produkter (varer og tjenester), prosesser, for eksempel prøvetakings-, måle- og analyseverktøy, ledelsesverktøy, beslutningsverktøy, formater for datautveksling og -lagring, sporing og digitalisering, kontrakter samt begrepsapparater og terminologi. Nye prosjekter skal være forankret i samfunns- og markedsbehov. Initiativ kan komme fra næringsliv, myndigheter, kommuner, NGO-er, forskningsinstitusjoner eller andre.

Arbeidet med å utvikle standardene gjøres i standardiseringskomiteer med medlemmer fra forskning, næringsliv, myndigheter, NGO-er, forbrukere, sertifiserings- eller andre samsvarsvurderingsorganer eller andre berørte parter. Hvis dette skjer i internasjonale komiteer, vil en norsk speilkomite ivareta norske synspunkter og interesser i det internasjonale arbeidet.

SNs medlemskap i ISO med sine 168 medlemsland gir oss en unik mulighet til å speile det globale rammeverket – sett ut fra en norsk synsvinkel. SN har informasjon om hva som skjer globalt, i regioner som Europa og i enkeltland. Dette er viktig når vi skal utvikle våre nasjonale verktøy – og ikke minst for å unngå dobbeltarbeid.

3. Norges muligheter til å bidra – enkeltområder av spesiell interesse

Standardisering innenfor naturmangfold bør skje i en horisontal kontekst, dvs. utvikling av et sett standarder som gir visse overordnede føringer for all håndtering av naturmangfold. I ISO er det forholdsvis nylig opprettet en komite for biologisk mangfold, ISO/TC 331 Biodiversity, som vil kunne bidra til dette. Norge spiller dette arbeidet og kan bidra her. I tillegg vil det være behov for et stort antall vertikale standarder, særlig knyttet til sektorer og naturtyper.

I standardisering for sirkulær økonomi følger vi et tilsvarende mønster, der horisontale standarder utvikles av spesialister innenfor sirkulær økonomi mens vertikale standarder for sektorer (eks. bygg og anlegg), produkter (eks. fiskeredskaper) eller materialer (eks. plast og andre polymerer), utvikles i et samarbeid mellom spesialister innen enkeltområder og spesialister i sirkulær økonomi. Dette bør kunne fungere som modell også for arbeid med naturmangfold. Hovedpoenget er at vi kan utnytte etablerte nettverk samtidig som viktige sektoraktører får eierskap til problemstilling og løsningen. Noen sektorer der Norge vil ha spesielle forutsetninger til å bidra, er:

- Fiskeri og havbruk: Norge har leder og Standard Norge har det internasjonale sekretariatet for ISO/TC 234 Fisheries and aquaculture.
- Landbruk, innbefattet jord- og skogbruk. En kunnskapsintensiv sektor i Norge.
- Vannforvaltning: Her pågår det allerede omfattende standardisering.
- Off-shore og havbunnsteknologi, mye erfaring og arbeid mot ytre miljø nå.
- Kommunal planlegging, arealendringer og kystsoneplanlegging: Innen Smarte byer og lokalsamfunn, i ISO/TC 268, Sustainable development in communities, lages det sektorovergrepene ledelsesstandarder for en bærekraftig utvikling av lokalsamfunn og byer. Norge bør ha gode forutsetninger for å ta disse i bruk og for å bidra til en videre utvikling av disse standardene.
- Bygg og anlegg: Innen store anleggsprosjekter jobbes det strukturert med analyse, prøvetaking og kartlegging av konsekvenser for natur. Metodikken kan standardiseres.